

Näringsdepartementet

103 33 Stockholm

En utökad beslutanderätt för Konkurrensverket (SOU 2016:49)

N2016/04747/KSR

Sammanfattning

Konkurrensverket välkomnar föreliggande utredningsresultat och tillstyrker utredningens förslag. En effektiv konkurrenstillsyn utgör ett angeläget intresse för såväl det allmänna som för konsumenterna och de berörda företagen.

Sverige är en av få medlemsstater inom EU som saknar egen beslutanderätt för konkurrensmyndigheten. Enligt Konkurrensverkets bedömning förbättrar en utökad beslutanderätt förutsättningarna för att all relevant information kommer fram i god tid, vilket ökar effektiviteten i Konkurrensverkets utredningar.

Konkurrensverket tillstyrker även föreslagna konsekvensändringar, nämligen att möjligheten till avgiftsföreläggande utmönstras och att det s.k. fullföljdsförbudet utsträcks i tiden.

Konkurrensverket delar i allt väsentligt utredningens bedömning avseende effekter av utredningens förslag att ge Konkurrensverket egen beslutanderätt.

Övergripande ställningstagande

Konkurrensverket välkomnar föreliggande utredningsresultat och tillstyrker utredningens förslag.

En effektiv konkurrenstillsyn utgör ett angeläget intresse för såväl det allmänna som för konsumenterna och de berörda företagen. Företag som är konkurrensutsatta på sin hemmamarknad blir också väl rustade att möta konkurrensen på den internationella marknaden.

Konkurrensverket ser utredningens förslag som en viktig byggsten i ett större arbete för att ytterligare effektivisera och skapa större överensstämmelse mellan de nationella lagregler som finns idag och de befogenheter som EU-kommissionen har för att sanktionera överträdelse av de konkurrensrättsliga reglerna.

Adress 103 85 Stockholm
Besöksadress Torsgatan 11
Telefon 08-700 16 00
Fax 08-24 55 43
konkurrensverket@kkv.se

De internationella jämförelser som gjorts visar att konkurrenstillsynen i Sverige har mindre kraftfulla verktyg än de flesta andra länder i Europa vilket Konkurrensverket har påtalat i flera rapporter, i underlag till utredningen Effektivare konkurrenstillsyn (SOU 2013:16) och senast i en skrivelse till Näringsdepartementet (Konkurrensverkets dnr 385/2015).

Egen beslutanderätt för Konkurrensverket

Förslaget om egen beslutanderätt för Konkurrensverket välkomnas och tillstyrks.

En egen beslutanderätt innebär att Konkurrensverkets tillsynsärenden kan avgöras snabbare. En effektiv konkurrensmyndighet påverkar enligt utredningen företagets incitament att vidta eller avstå från konkurrensbegränsande åtgärder. Konkurrensverket ansluter sig till den slutsatsen. Vidare blir ordningen i Sverige mer lik den som redan gäller inom de flesta EU-länder, något som underlättar Konkurrensverkets samarbete med andra konkurrensmyndigheter. Sverige är en av få medlemsstater som saknar egen beslutanderätt för konkurrensmyndigheten.

Den utökade beslutanderätten ökar effektiviteten i Konkurrensverkets utredningar och därmed förutsättningarna för att inom samma resursram bredda myndighetens tillsyns- och informationsarbete. Förslaget kommer därför att medföra positiva effekter för konkurrensen i Sverige, till nytta för konsumenterna.

Tillämplig lag för domstolsprocessen

Utredningen föreslår att konkurrenstvister framöver ska hanteras enligt lagen (1996:242) om domstolsärenden, den s.k. ärendelagen. Även om rättegångsbalkens regler i hög grad skulle komma att tillämpas analogt kan det inte uteslutas att det medför vissa risker för otydliga spelregler under en övergångsperiod, vilket även uppmärksammas i flera av de särskilda yttrandena.

Konkurrensverket bedömer att det ur verkets perspektiv är möjligt att processa föreliggande frågor på ett fullgott sätt oavsett vilket processuellt regelverk som tillämpas, d.v.s. ärendelagen eller rättegångsbalken. Effektivitetsvinsterna med en egen beslutanderätt gör sig tydligt gällande i bägge fallen.

Möjligheten till avgiftsföreläggande utmönstras

Konkurrensverket tillstyrker att möjligheten till avgiftsföreläggande utmönstras i samband med och som en konsekvens av en reform där egen beslutanderätt införs.

Det har hittills varit relativt få ärenden som lämpat sig för avgiftsförelägganden. Förutom att sakomständigheterna i ärendet måste vara klara ska ärendet inte innehålla några rättsfrågor som kan ha betydelse för bedömning av liknande fall och slutligen måste det berörda företaget – utan att det verkar sänkande på konkurrensskadeavgiften - acceptera föreläggandet. Följaktligen har Konkurrensverket hittills endast haft tillfälle att nyttja avgiftsföreläggande i tre ärenden.

Egen beslutanderätt i bredare bemärkelse kommer enligt Konkurrensverkets bedömning att medföra avsevärt större nytta än vad möjligheten till avgiftsförelägganden hittills har gjort.

Fullföljdsförbudet utsträcks i tiden

Konkurrensverket tillstyrker att det automatiska s.k. fullföljdsförbudet utsträcks till att gälla även efter den inledande fasen vid prövning av företagskoncentrationer. Konkurrensverket har närmare utvecklat skälen för ett utsträckt fullföljdsförbud i sin tidigare skrivelse till Näringsdepartementet (Konkurrensverkets dnr 385/2015).

Konsekvenser av utredningens förslag

Konkurrensverket delar i allt väsentligt utredningens bedömning avseende effekter av utredningens förslag att ge Konkurrensverket egen beslutanderätt.

Som redan har omtalats bedömer Konkurrensverket att en egen beslutanderätt för Konkurrensverket skulle höja effektiviteten i konkurrenslagstillämpningen. Mest påtagligt är det i ärenden där företag väljer att inte överklaga Konkurrensverkets beslut. I de ärendetyper som utredningen föreslår att utöka myndighetens beslutanderätt krävs det i dag minst en beslutsinstans efter att Konkurrensverket har tagit ställning i ett ärende och väckt talan. Den tidsvinst som uppkommer i de ärenden som inte överklagas innebär en besparing i processkostnader för både Konkurrensverket och företagen och även en besparing för domstolarna vad gäller tid och resurser.

Av underlag som Konkurrensverket har tagit fram i samband med utredningen framgår att runt hälften av det totala antalet timmar som lagts på verkets konkurrensskadeavgiftsärenden de senaste tio åren hänförs till processen i domstol. Även om en utökad beslutanderätt naturligtvis inte kommer att utesluta framtida domstolsprocesser framstår det ändå som troligt att antalet timmar som läggs på varje domstolsärende minskar med utredningens förslag.

Avslutningsvis konstaterar Konkurrensverket att EU-kommissionen, liksom de flesta andra konkurrensmyndigheter inom EU, har möjlighet att fatta beslut som kombinerar förbud mot överträdelsen ifråga med böter i de fall där överträdelsen är pågående. På grund av att Konkurrensverket inte har fått besluta om konkurrensskadeavgifter har detta hittills inte varit praktiskt möjligt i Sverige, eftersom det skulle ha medfört två helt olika parallella processer, vilket inte varit processekonomiskt försvarbart. Konkurrensverket bedömer att förslaget om egen beslutanderätt kommer att leda till en effektivare konkurrenslagstillämpning även i detta avseende.

Behovet av fortsatt utredningsarbete

Konkurrensverket har i en skrivelse till Näringsdepartementet föreslagit att föreliggande utredning skulle kunnat hantera även frågan om ett rättsligt reglerat krav på företag att inte motarbeta Konkurrensverkets utredningar (Konkurrensverkets dnr 385/2015). Enligt Konkurrensverket är det idag ett problem att avsaknaden av sanktioner under utredningsfasen ger möjlighet för företag som undersöks för en överträdelse, eller i samband med ett förvärv, att vara senfärdiga, ofullständiga eller orimligt sparsmakade med information på ett sätt som försvårar för Konkurrensverket att slutföra utredningen på ett effektivt sätt.

Enligt Konkurrensverket vore det angeläget att vidare utreda denna fråga. En sådan reglering bör enligt Konkurrensverket omfatta samtliga utredningsåtgärder enligt konkurrenslagen samt vara utrustad med nödvändiga sanktionsmöjligheter i fall där ett företag uppsåtligen eller av oaktsamhet försvårar utredningen.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören. Föredragande har varit avdelningschefen Johan Hedelin.

Dan Sjöblom

Johan Hedelin